

Roman

Isabelle Pandazopoulos
De ZEVEN HUIZEN
van ANNA FREUD

Isabelle Pandazopoulos

De zeven huizen van Anna Freud

Vertaald door Hester Tollenaar

Uitgeverij Mozaïek – Utrecht

Vertaling: Hester Tollenaar
Ontwerp omslag: Moker Ontwerp
Lay-out binnenwerk: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 239 6274 8
ISBN 978 90 239 6275 5 (e-book)
ISBN 978 90 239 6276 2 (audiobook)
NUR 302
www.uitgeverijmozaiek.nl

Oorspronkelijk verschenen onder de titel *Les sept maisons d'Anna Freud*.

© ACTES SUD, 2024. Published by special arrangement with Actes Sud in conjunction with their duly appointed agent 2 Seas Literary Agency.

© 2025 Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan.

Uitgeverij Mozaïek vindt het belangrijk om op milieuvriendelijk papier en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

voor Loïse Barbey-Caussé

*Vrouwen hebben geen naam. Ze hebben een voornaam.
Hun naam wordt ze tijdelijk geleend, een vluchtige aanduiding,
hun eendagsvlieg.
Ze vinden zichzelf uit in een mannenwereld,
veroveren zich er een plaats.*

Marie Darrieussecq, *Hier zijn is heerlijk*,
vert. Mirjam de Veth, Arbeiderspers 2017

DEEL EEN

Ik weet waarom de vulkaan daar weer is uitgebarsten.

Gérard de Nerval

Londen, 1946

Hoe vreemd het ook klinkt, ik heb niet meer dan een vage herinnering aan de omstandigheden die me vlak na de oorlog naar 20 Maresfield Gardens brachten. Uit die woelige tijd is me alleen de allesoverheersende noodzaak om te overleven bijgebleven, na alles wat ik verloren had. In de door bommen vernielde stad was de belofte van een goed bed ongetwijfeld al genoeg om iedere bedenking te laten verdampen – mocht ik die hebben gehad.

Mijn instructies waren om ver bij het beroemde rode bakstenen huis vandaan te blijven tijdens het wachten tot iemand me kwam halen. Aanbellen of me laten aankondigen was uit den boze, en ik mocht vooral niet gezien worden. Een hele poos stond ik te vechten tegen de bijtende kou, met een groeiend gevoel dat ik in de val was gelopen. De honger had me volgzzaam gemaakt. Ik stelde me voor dat mijn hospita, zodra ze mijn radeloosheid in de smiezen had, de kamer had toegewezen aan de hoogste bidder en het verleidelijke werkvoorstel had bedacht om van me af te komen. Ik had rechtsonkeert moeten maken. Maar ik had een lege maag en geen andere optie voor de nacht, als die deur niet openging. Huppend van mijn ene op mijn andere gevoelloos geworden voet hield ik mijn blik gericht op de grote ramen met de dichte gordijnen waarachter ik gedempt licht dacht te zien en mensen die waakten.

Misschien was de Anna in kwestie al dood.

Toen ik uiteindelijk twee gedaantes zag verschijnen onder het afdak bij de voordeur, stapte ik roekeloos op hen af. Eenmaal dichterbij besepte ik dat het een arts en een oudere dame

waren, die buiten stonden te praten opdat die woorden binnen niet gehoord konden worden. Met gebogen hoofd luisterde ze naar de eentonige, formele stem van de beste man. Tot ze ineens aangaf dat ze er genoeg van had. Met een kordaat gebaar maande ze hem tot stilte. Hij beloofde de volgende dag terug te komen. Zelf stond ik nog steeds in het halfduister te wachten tot het juiste moment om tevoorschijn te komen. Zorgvuldig deed hij de houten poort achter zich dicht. Mijn hart ging als een razende tekeer. Wachtte ze nu echt op me? Ze stond roerloos rechtop, verzonken in sombere gedachten – of misschien was ze aan het bidden. Weifelend liep ik het paadje op, zonder te weten hoe ik me moest voorstellen, behalve zo, met nederigheid, nauwelijks tastbaarder dan een schim. Toen ze me eindelijk zag, hief ze snel haar handen ten hemel, mompelde iets onverstaanbaars en vroeg me achter haar aan te komen.

Binnen was het warmer maar lang niet zo warm als ik had gehoopt. Kennelijk leed iedereen die winter onder de kou in Londen, zelfs de meest welgestelden. Zodra de deur dicht was, verscheen er een dame van dezelfde leeftijd als de vrouw des huizes in de koude vestibule. Ze kwam abrupt tot stilstand toen ze me zag.

‘Paula, dit is de verzorgster die de komende dagen bij Anna zal blijven.’

‘Naast die van de dokter?’ vroeg de vrouw, vermoedelijk de gouvernante, die me in zich opnam en moeite had haar geschoktheid te verbergen.

‘Inderdaad, ja,’ beaamde mijn kersverse bazin.

Nadat ze de handen van de gouvernante met de hare had omsloten sloeg ze een andere toon aan en vroeg ze haar met een zachtaardige stem de kruidenthee naar boven te brengen.

‘En voor de jongedame?’ vervolgde ze terwijl ze zich naar mij omdraaide.

Tijd om mijn mond te openen kreeg ik niet. Waarschijnlijk sprak mijn houding boekdelen.

‘Maak maar wat soep en een stevige grog!’
Ze gebaarde me haar te volgen en liep de trap op.

De woonkamer was ruim en zwak verlicht, maar zo goed verwarmd dat ik direct mijn bloed weer door mijn aderen voelde stromen.

‘Geef me uw jas!’

Nadat ze de groezelige staat ervan had geconstateerd, nam ze hem met enkel twee vingers aan om hem in een hoekje buiten het zicht te leggen. Zonder haar toestemming af te wachten, ging ik zitten, hopen de armetierige toestand van de rest van mijn kleren zo lang mogelijk verborgen te houden. Zou ze geen spijt krijgen dat ze zo’n armoedzaaier als ik binnen had gelaten en besluiten me eruit te gooien zodra ik mijn soep op had?

Zonder iets te zeggen zaten we samen op Paula te wachten, in diepe fauteuils bij het raam dat uitzicht bood op de plaats achter het huis. Een vaal roze marmeren klokje sloeg de maat, boven op een van de gelakte houten meubels, glanzend gepoetst en volgepropt met snuisterijen en familiefoto’s, die ook elders een beetje opzichtig in het vertrek hingen. De Freuds woonden pas sinds een paar jaar in het huis. Toch kon je je makkelijk voorstellen dat de vrouw van de professor al sinds jaar en dag op dezelfde plek zat, en vóór haar haar moeder en haar grootmoeder.

Algauw kwam Paula binnen, met een dienblad waar ze in rap tempo alles af haalde, heel zelfverzekerd, voor de ogen van de vrouw des huizes, die streng toekeek. Mij gunde ze geen blik waardig. Volgens mij had ze al begrepen dat ik er bij toeval was en dat het weinig zin had mijn naam te kennen. Ik behoorde tot de grillen die Mevrouw soms had wanneer ze vreesde voor het leven van een van haar dierbaren. Mevrouw bedankte haar door even haar hand op de hare te leggen. Paula knipperde met haar ogen en trok haar mond in een droevige, begripvolle glimlach.

Zonder dralen stortte ik me op de soep, die ik in één teug opslokte, waarbij ik me een beetje brandde. Er was ook geroosterd

brood en wat kaas die ik minstens zo gulzig opat. Ik durfde niet op te kijken naar Mevrouw, die geduldig en zwijgend wachtte tot ik klaar was.

‘Bent u Joods?’

Ik schrok. Wat wilde ze echt weten? Het was nog geen jaar geleden dat de kampen waren bevrijd, nog geen half jaar sinds de wapenstilstand was getekend. De vraag stond nog bol van de gevaren die tot de dood van miljoenen mensen hadden geleid. Hun zevenarmige kandelaar had ik wel op de commode zien staan, maar ik wantrouwde alles en besloot niks over mezelf te zeggen. Ik haalde mijn schouders op en schudde lichtjes mijn hoofd, probeerde zo vaag mogelijk te blijven, alsof ik Joods en niet-Joods tegelijk kon zijn. Geïrriteerd keek ze me aan. Waarschijnlijk verafschuwde ze alles wat niet duidelijk was.

‘Nu ja, laat maar, de tijd dringt.’

Waarna ze zacht vervolgde, alsof er mensen meeluisterden: ‘U weet dat Anna ziek is, toch, héél erg ziek?’

Met een kort hoofdknikje stemde ik in.

‘In het land waar ik vandaan kom,’ zei ze zonder een spoor van nostalgie in haar stem, ‘zorgen we dat we Azraël te slim af zijn.’

Ze ging nog zachter praten, boog naar me voorover en zei met wijd opengesperde ogen: ‘Weet u wie Azraël is?’

Nog voordat ik iets kon uitbrengen fluisterde ze: ‘De engel des doods. Ik voel dat hij hier bij ons rondwaart, ik ken hem, ben er inmiddels aan gewend. En hij wil opnieuw bij ons toeslaan.’

Moeizaam haalde ze adem, zo van haar stuk gebracht door wat ze zei dat ze moest pauzeren. Ze rechte haar rug. Na een diepe inademing hief ze haar kin op en vervolgde: ‘De arts heeft net bevestigd wat ik al wist. Dus dit is wat ik heb besloten. Mocht Azraël het lef hebben Anna’s kamer binnen te gaan, dan moeten we hem om de tuin leiden, hem in de war brengen, snapt u? Ter afleiding geven we bij ons een andere voornaam aan de zieke. Op die manier komt Azraël voor iemand die er

niet is. Dan gaat hij terug naar waar hij vandaan kwam. Dat kan toch, denkt u niet?’

Verlegen knikte ik van wel. Ik was niet overtuigd. Dat ontging haar niet.

‘Maar ik vrees dat... Nou ja, dat het gezien Anna’s staat niet genoeg is. Dus heb ik dit bedacht. U wordt de Anna Freud die Azraël komt halen, om hem te laten zien dat zij kerngezond is, terwijl de vrouw in bed, de stervende, iemand is als u, een arme pauper die we uit liefdadigheid van de straat hebben gehaald, om haar niet in de kou te laten. Bedenk een voornaam voor haar en zorg dat Anna die gebruikt zo lang als nodig is.’

‘Is dat mijn werk?’ vroeg ik, perplex.

Strak keek ze me aan. Ze begon aan me te twijfelen. Mijn aarzeling, de lichte afstandelijkheid waarmee ik naar haar had geluisterd, alles maakte me verdacht. Ik moest absoluut met al mijn kracht in die eeuwenoude legende geloven, anders zou het niet lukken. Voordat ik iets geruststellends kon bedenken om te zeggen, ging zij alweer verder: ‘Het wordt moeilijk Anna zover te krijgen. In de loop der jaren is ze alleen maar koppiger geworden. Ze zal u uitlachen en u misschien zelfs, als ze de kracht vindt, uit haar kamer jagen, vooral als ze erachter komt dat het mijn idee was. U mag haar niet gehoorzamen, belooft u dat?’

Ik beloofde het. Ze legde haar handen gekruist op haar knieën. Ik zag dat ze trilde.

‘Had ik dit ook maar voor Sophie gedaan...’ verzuchtte ze binnensmonds.

Ze bracht haar kopje naar haar lippen en grijnsde zwakjes.

‘Ach! Het is al koud!’

Langzaam, met een inspanning die te verwachten viel op haar leeftijd, kwam ze overeind. Ik durfde niet aan te bieden haar te helpen. Ik voelde me nerveus, alsof ik al een beetje buiten mezelf was getreden.

Anna's kamer lag aan de andere kant van het huis, zo ver bij de vertrekken van Martha Freud vandaan dat die onmogelijk hulpgeroep zou kunnen horen, zelfs als het heel dringend was. Ik leidde eruit af dat ik minstens tot het ochtendgloren alleen zou zijn met de zieke. Mijn keel kneep samen. Gedecideerd liep Martha voor me uit. Met hernieuwde achterdocht keek ik naar haar rug en haar oudedamesloopje. Wat had ze voor me achtergehouden? Welke moeder laat haar dochter op zo'n moment alleen? We waren er. Martha duwde de deur open en stapte opzij om me erlangs te laten. Waarschijnlijk was Anna's ziekte zeer besmettelijk, want ze hield heel veel afstand. Had ik een keuze? Was het moeilijkste niet dat ik een gebrek aan moederlijke moest compenseren, aan het bed van een stervende? Schuchter ging ik het in duisternis gehulde vertrek binnen. Het was in tweeën gedeeld, met achterin een andere minstens zo grote ruimte, waar Anna zich bevond en waar ik haar piepende, pijnlijke ademhaling vandaan hoorde komen. Op de tast liep ik verder, eerst nog met behulp van het ganglicht. Voordat ik bij het bed van de zieke was, deed Martha de deur achter me dicht. Ze liet ons alleen. Weer besloop me het vage gevoel dat ik erin was geluisd.

Ik deed een lampje aan op het bureau, dat vol lag met stapels papier, mappen, boeken en rijen pennen, allemaal keurig neergelegd, met dezelfde precisie en nauwgezetheid als elders in het huis. Een versleten kussen met fraaie borduursels lag tegen de rugleuning van de houten fauteuil bij het werkblad. Het droeg nog sporen van Anna's aanwezigheid. Mijn blik viel op de divan en meteen moest ik aan de mensen denken die erop hadden gelegen om hun duisterste geheimen bloot te geven. Er was zoveel over gesproken. Gauw wendde ik mijn blik af, om mijn nieuwsgierigheid te temperen.

Wie de Freuds waren, had ik ontdekt toen ze in de vroege zomer van 1938 aankwamen in Londen. Ze waren Wenen en de dreigingen van het nazisme ontvlucht. Zelf was ik ook, zoals vele anderen, het jaar daarvoor vertrokken uit Duitsland. Hun

aankomst met de trein op Victoria Station had uitgebreid in de kranten gestaan. De vader van de psychoanalyse was erin geroemd als een ster. Op de nieuwsfoto zag hij er uitgeput uit, verdwaasd maar blij. Ongetwijfeld was Anna bij hem, maar ik kon het me niet herinneren. Toen had ik ook het bestaan ontdekt van de *talking cure*, de wetenschap van dromen, en de controverse die was ontstaan rondom zijn theorieën over seksualiteit. Een paar weken later was in een andere reportage te zien hoe de beroemde professor een bezoek bracht aan zijn geliefde hond, die in het asiel in quarantaine zat sinds hun aankomst in Londen. Met veel gevoel werd de hartstochtelijke en blijde hereniging beschreven. Dat had me goed gedaan. Alsof het me zelf overkwam.

Anna kermde in haar slaap, geplaagd door hevige hoestaanvallen. Ik ging bij haar staan. Haar lichaam verspreidde een zurige lucht, een mengeling van zweet en muffigheid. Op haar nachtkastje stond een glas water waar ik wat honing in deed. Ik reikte het haar aan, maar ze duwde het wild weg. Ze zag me niet, volgens mij zag ze niets of niemand meer. Martha had gelijk, de dood hing bij ons rond, ik voelde zijn aanwezigheid nu ook: het was al te laat. Heel even overwoog ik ervandoor te gaan. Niemand zou het weten. Maar ik bedacht dat Anna dan alleen zou zijn. Haar moeder zou niet aan haar bed komen zitten, waarschijnlijk wilde geen van beiden dat. De zieke bleef hoesten, happend naar adem. Met haar handen begon ze door de lucht te slaan, alsof ze vocht tegen een beeld uit een nachtmerrie. Ik besloot haar te helpen. Zonder te weten wat ik moest doen, pakte ik haar schouders vast, hopend dat ik haar kon bijstaan in haar verwoede pogingen om op adem te komen. Ze leunde tegen me aan. Ik ging zitten om haar beter te ondersteunen. Ze zat in mijn armen, liet zich helemaal gaan. Langzaam ebde de hoest weg. Behoedzaam legde ik haar weer op haar rug, en bood haar nogmaals het glas water aan.

‘Ik heb er wat honing in gedaan.’

Mijn aanwezigheid leek tot haar door te dringen, ze keek me met grote, van de koorts glanzende ogen aan, wantrouwig en opgelucht tegelijk. Ik hield haar blik vast, deed mijn best kalm en zelfverzekerd over te komen.

‘Bent u verpleegster?’ vroeg ze in het Engels.

Ik schudde mijn hoofd. Nee, dat was ik niet. Ik had in het Duits geantwoord, onze moedertaal, maar in tegenstelling tot Martha, voor wie het een voorwaarde was om me in te huren, fronste Anna haar wenkbrauwen en leek ze verontrust. Meteen begon ze te hoesten.

‘Ik ben ziekenverzorgster.’

Onbegrijpend bewoog ze haar hoofd heen en weer, daarna sloot ze haar ogen. Ze moest al haar krachten bundelen om een volgende hoestaanval te onderdrukken. Ik legde mijn hand in de hare. Ze liet het toe. Even dacht ik dat ze in slaap was gevallen, maar ze bewoog haar lippen. Ik moest vooroverbuigen om haar te kunnen verstaan.

‘Waar kom je vandaan?’

Die eenvoudige vraag gaf me een brok in de keel.

‘Göttingen.’

Ze sperde haar ogen, geschrokken en op slag zeer van streek. Alsof ik opzettelijk in een open wond had gewroet. Tranen welden op en stroomden over haar wangen. Woest veegde ze ze weg, alsof ze zich stoorde aan haar eigen zwakte, waarna ze weer ging liggen en me de rug toekeerde, boos.

‘Het komt door de koorts, daar moet ik altijd van huilen.’

Ze was onrustig, bleef maar woelen en begon opnieuw te hoesten. Ik legde mijn hand op haar voorhoofd, dat gloeiend heet voelde.

‘Ik ga wat vochtige doeken halen.’

Zodra ik opstond, pakte ze mijn hand en klampte zich aan me vast. Op haar gezicht zag ik de doodsangst van een kind.

‘Ik kom heel snel terug, dat beloof ik je,’ fluisterde ik, haar wang strelend.

Ik had het tegen haar gezegd, zonder erbij na te denken. Ter-

wijl ik naar de badkamer snelde, werd ik ineens overmand door de behoefte haar te redden. *Als ze doodgaat, overleef ik het niet.* Het was belachelijk. Wat was er met me aan de hand? Had ik niet genoeg aan mezelf? Toen ik de kamer weer binnenkwam, was ze buiten kennis. Het koele water waarmee ik haar behandelde, door de natte handdoeken steeds weer over haar gezicht, haar hals, haar borst, haar bovenbenen en haar enkels te halen, bracht haar gestaag weer bij bewustzijn. Ze opende haar ogen en bij het zien van mijn gezicht glimlachte ze, gerustgesteld.

‘Dat is beter, je kan het...’

Uitgeput schudde ze haar hoofd.

‘Ik heb de kracht niet meer. Ik voel het, deze keer is het te veel.’

Iedere keer dat ze sprak, piepten haar longen. Ik dacht aan Martha en mijn belofte. Ik moest snel dat idiote voorstel doen.

‘En als we eens een spelletje speelden?’

‘Een spelletje?’ herhaalde ze verbaasd.

Een glinstering van plezier ging door haar ogen. Mijn vreemde voorstel was als een vlaag frisse lucht. Ze trok rimpels in haar neus.

‘Wat voor spel dan?’

‘We zouden een verhaal kunnen verzinnen!’

Ze knikte, voorzichtig.

‘Oké, begin jij maar. Ik ben er niet zo goed in.’

Ik geloofde er niks van. Temeer daar ze me schuins aankeek, half geboeid, half angstig. Op haar tiende zou ze zo een fee, een heks of een spook van me hebben gemaakt. Op haar vijftigste liet ze mij het initiatief nemen.

‘We zouden bijvoorbeeld,’ mompelde ik met bonzend hart, ‘kunnen doen alsof ik jou ben en jij bent wie je maar wilt. Wie je had willen zijn? We moeten een naam voor haar bedenken... Ik weet het niet... Heb jij een idee?’

Ze fronste haar wenkbrauwen. Haar lichaam verstijfde, ze duwde mijn hand weg en begon gemeen te lachen, wat al gauw omsloeg in gehoest.

‘Je wordt zeker door mijn moeder betaald!’ riep ze uit, terwijl ze bloed ophoestte.

Dat had ik niet handig aangepakt. De hoestaanval ging lang door. Toen die voorbij was, doezelde ze meteen in, uitgeput. In het daaropvolgende uur leek ze vredig te slapen. Uiteindelijk dommelde ik waarschijnlijk ook even in. Toen ik mijn ogen opende, keek ze me strak aan. Meteen mompelde ze met een ondeugend glimlachje: ‘Noem me Amy, Amy Laustair.’

‘Amy!’ zei ik hardop, alsof ik daarmee de nieuwe vrouw tot leven riep. ‘Wat mooi!’

Een heldere lach, van puur vermaak, ontsnapte uit haar gepijnigde lichaam.

‘Anna,’ antwoordde ze, speels, waarop ik moest lachen.

Daarna viel ze weer in slaap.

Bij de eerste stralen ochtendlicht deed Martha de deur open. Ik had mijn benen onder de deken geschoven tegen de kou en lag half uitgestrekt aan het voeteneind van Anna’s bed. In de deuropening bleef Martha roerloos staan, opgaand in het donker. Ik sprong uit bed alsof ik schuldig was. De zieke was nog diep in slaap en ondanks haar hese en haperende ademhaling, haar droge lippen en haar armen die ze tegen haar borst hield alsof ze zichzelf troostte, zag ze er vredig uit.

Met een vingergebaar riep mevrouw Freud me bij zich. Ze boog naar me toe om te vertellen dat de dokter net was geweest.

‘Geen injectie vandaag, morgen waarschijnlijk ook niet. Er is geen penicilline meer in Londen, of tenminste, niet voor...’

Met een beweging van haar kin wees ze naar haar dochter, wier naam ze weigerde uit te spreken. Wat is het nut van bijge-
loof, schoot er door me heen.

‘Het komt goed met haar,’ verzekerde ik haar met een stem die onecht klonk.

De epidemie raasde door de stad. Artsen dienden hier en daar de paar doses toe die ze te verdelen hadden.

‘U krijgt een bed naast het hare,’ deelde Martha mee, die zoals

gewoonlijk vooral binnen de grenzen van het fatsoen wilde blijven. 'Dan komt er in de loop van de ochtend een verpleegster. Die kunt u helpen haar te wassen. Paula is toe aan wat rust.'

Zonder commentaar ging ik akkoord en wendde me weer tot de zieke, die in haar slaap was begonnen te hoesten. Waarom zei ik niet tegen Martha dat ik me niet over het lichaam van haar dochter wilde ontfermen? Het was mijn rol niet, ik had het nooit geleerd. Ik vond het ook eng, zo mager, zo gekweld als ze was. Maar wat deed ik daar anders? Woorden buitelden over elkaar heen, ik ijsbeerde door de kamer. Waartoe hadden de honger, de kou en mijn ballingschap me gereduceerd! Zonder dat ik het doorhad, liep ik tegen mezelf te mompelen, tot Anna's stem me ineens terug naar de werkelijkheid bracht.

'Wat zei ze?'

Snel liep ik naar haar bed, hoofdschuddend.

'Niks, echt niks belangrijks.'

Met haar grote van de koorts glanzende ogen staarde ze me aan.

'Ik ken haar heel goed, weet je, het lukt me nog steeds niet om... Dat ze me... Ik bedoel, ik, wie ik ben.'

Een hoestbui legde haar het zwijgen op. Spontaan deed ik hetzelfde als een dag eerder en weer gaf ze zich aan me over. Hoe had ze mijn gedachten geraden? Ze pakte mijn hand vast.

'Anna, ik moet je vertellen over Amy, je laten weten waar ik haar vandaan heb gehaald... Net als over Henri natuurlijk. Samen kunnen we misschien bedenken hoe het verdergaat met Amy. Maar we moeten opschieten.'

Met een brok in mijn keel stemde ik in. Had ze gehoord dat ze niet meer behandeld kon worden? Voelde ze hoe groot het gevaar was? Ik zag mezelf al door Londen rennen, op zoek naar die mysterieuze Henri, om hem te vragen afscheid te komen nemen van de vrouw die hem heimelijk had liefgehad.

'Het begon toen Lou naar Wenen kwam,' ging ze van start, met een zucht.

Ik boog voorover om haar te horen.

‘Lou woont in Göttingen... Lou, ken je haar misschien?’

Ik schudde mijn hoofd van niet. Ze leek teleurgesteld.

‘Ze kwam bijna twee maanden bij ons wonen. Weet je dat niet meer?’

Ze ijlde.

‘We werden vriendinnen. Een beetje zoals met jou, heel spontaan. Zodra ik haar zag, wist ik dat we het met elkaar gingen vinden. En weet je, ze kende Rilke, had hem intens liefgehad, met dezelfde vurigheid, dezelfde vreugde als waarmee ze leefde. Aangezien Rilke voor mij iemand was die... die...’

Haar handen vlogen door de lucht als twee vlinders boven haar hoofd.

‘... een model was. De dichter die ik had willen zijn.’

‘Schrijf je?’

Abrupt viel ze stil om me met de stugge blik aan te kijken die ze van haar moeder had geërfd.

‘Anna, kom op! Je weet toch dat het met Henri... Dat hij... En dat Amy daarom...’

Ineens zweeg ze en leek ze in paniek.

‘Maar nee, jij weet helemaal niks, ik word gek, het komt door de koorts. Geloof me... Geloof je me? Je moet alles weten en daarna kun je naar Lou schrijven. Beloof me dat je haar alles zult vertellen zodra ik uitgepraat ben! Ik wil niet dat ze denkt dat...’

Tranen in haar ogen.

‘Daar gaat het helemaal niet om!’

Hoewel ik me aan ieder woord probeerde vast te houden, begreep ik nog niet de helft van wat ze zei. Ik besloot geen vragen meer te stellen, knikte alleen en streelde zacht haar wangen die nat waren van de tranen, terwijl ik fluisterde: ‘Ik beloof het, Amy Laustair, ik zal precies doen wat je me vraagt.’

Toen begon ze te vertellen. Fel duwde ze me van zich af en staarde me aan met die vurige blik waardoor ik wel naar haar moest luisteren. De urgentie om zichzelf in woorden te vatten was als een dwanggedachte geworden. De dagen en nachten die volgden, hield ze niet meer op, steeds geestdriftiger, wille-

keurig van de ene naar de andere periode springend en zonder op enig moment de draad te verliezen van wat ze wel of niet wilde zeggen.

De brief heb ik nooit geschreven. Zelfs nu nog schrik ik soms wakker, *ik moet naar Lou schrijven*, alsof ik een overtreding heb begaan. Uit Anna's verhaal had ik opgemaakt dat Lou al lang geleden was overleden. In de greep van de koorts en de angst om te sterven had ze haar oude vriendin weer tot leven geroepen, degene die jaren terug naar haar had weten te luisteren. Toch draag ik het vage gevoel bij me dat ik mijn belofte niet ben nagekomen. In een steeds terugkerende droom ligt er een envelop op een leeg bureau, van licht hout, misschien notenhout. Aan weerszijden een hand, enigszins bevend, knokig en bedekt met bruine vlekken, de vingers lang en rimpelig, met keurig verzorgde nagels. Een witte envelop die grijzig is geworden, alsof de handen hem door hun aanhoudende twijfels vies hebben gemaakt. De postzegel is van een vervlogen blauw, de naam en het adres geschreven in vervaagde inkt, zo kleurloos dat de ronde letters zich vermengen met de tint van het papier. Mijn ogen er vlakbij om te kunnen ontcijferen wat nog leesbaar is, alsof het om een raadsel gaat. De handen pakken de envelop en verscheuren hem, meteen verdwijnt de naam, net als de postzegel, het papier lost op in een waas en dan niets meer.

Het is belachelijk. Maar zoals zo vaak blijft het gevoel zich opdringen, zonder zich door de rede te laten vatten.

Ik voel dat ik over Anna moet vertellen, het is even onvermijdelijk als onverklaarbaar. Net als in mijn droom gaat mijn hand, vlak voordat ik aan het verhaal begin, trillen. Maar de tijd is gekomen om mijn schuld aan haar af te betalen. Ik denk dat zij erom zou hebben geglimlacht.

Een vrouw in een bewogen eeuw. Zeven huizen, één leven vol moed, vriendschap en verlangen.

De zeven huizen van Anna Freud vertelt het indrukwekkende verhaal van een vrouw die haar eigen plek in de wereld moest veroveren. Als jongste dochter van Sigmund Freud groeit Anna op in de schaduw van een beroemde naam, maar kiest ze vastberaden haar eigen pad. Ze is gedreven om zinvol werk te doen, kinderen te helpen en trouw te blijven aan wie ze is – ook als dat betekent dat ze soms alleen staat.

Tegen het decor van Wenen tussen de wereldoorlogen en het naoorlogse Londen ontvouwt zich een leven vol keuzes, opofferingen en onverwachte verbondenheid. In de diepe vriendschappen met Lou en Dorothy vindt Anna de steun en genegenheid die haar helpen vol te houden. De oorlog drukt zijn stempel, maar breekt haar niet.

In zeven huizen – plekken van werk, liefde en verlies – groeit Anna uit tot een vrouw die haar stempel drukt op de wereld, op haar eigen stille, eigenzinnige manier. Een ontroerende roman over een vergeten heldin, over vriendschap, ambitie en wat het betekent om je stem te vinden in een rumoerige eeuw.

Isabelle Pandazopoulos

is de auteur van verschillende jeugdromans. *De zeven huizen van Anna Freud* is haar eerste roman voor volwassenen.

NUR 302

9 789023 962748

www.uitgeverijmozaiek.nl